

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste Instituut
Põhikooli mitme aine õpetaja õppekava

Heidi Aruväli

Magistritöö

Põhikooli III astmes õppivate laste koolist puudumist
mõjutavad tegurid vanemate hinnangute põhjal

Läbiv pealkiri: Koolist puudumine

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Jüri Ginter (knd)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees: Sirje Pihlap (lektor)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2016

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
1.Uuringu teoreetilised lähtekohad	5
1.1 Õppimine kui lapse õigus ja kohustus.....	5
1.2 Puudumise põhjused.....	6
1.3 Koolikohustuse mittetäitmise tagajärjed	8
1.4 Laste koolikohustuse täitmist toetavad erinevad osapooled ja nende kohustused ...	9
1.5 Erinevad võimalused koolikohustuse mittetäitmise tagajärgedega tegelemiseks ..	11
2. Töö metoodika	13
2.1 Valimi kirjeldus.....	13
2.2 Andmekogumismeetod	14
2.3 Uurimuse protseduur	14
2.4 Andmetöötlusmeetodid	15
3. Tulemused.....	15
3.1 Uurimuse käigus kogutud taustainfo.....	15
3.2 Tulemuste analüüs.....	16
4.Arutelu	22
Kokkuvõte.....	23
Abstract.....	24
Tänu sõnad.....	25
Autorsuse kinnitamine	25
Kasutatud kirjandus	26
Lisad.....	30
Lisa 1	30
Lisa 2	35

Sissejuhatus

Tänapäeval on üheks oluliseks probleemiks koolist puudumine ehk koolikohustuse mittetäitmine, mille tagajärjeks võib olla koolist väljalangemine, mistõttu on peamine hariduspoliitiline eesmärk koolist väljalangevuse vähendamine (Eesti elukestva õppe strateegia, s.a).

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (2010), edaspidi PGS § 9 lõige 1 defineerib, mis üldse on koolikohustus: „Koolikohustus on kohustus osaleda kooli päevakavas või individuaalses õppekavas ettenähtud õppes, täita õpiülesandeid ning omandada teadmisi ja oskusi oma võimete kohaselt. Koolikohustust ei loeta täidetuks, kui õpilane puudus õppest mõjuva põhjuseta.“ Siinkohal on oluline välja tuua ka erinevad põhjused, mida PGS - i (2010) põhjal võib lugeda õppetööst puudumisel mõjuvateks põhjusteks:

- 1) haigestumine või temale tervishoiuteenuse osutamine;
- 2) läbimatu koolitee või muu vääramatute jõud;
- 3) olulised perekondlikud põhjused;
- 4) muud kooli poolt mõjuvaks loetud põhjused.

Kõige eelneva põhjal on seega oluline, et laps mitte ainult ei käi koolis, vaid tegeleb võimetekohaselt õppeülesannete täitmisega. Kui aga vanemad ei suuda pere majandusliku halva olukorra, tööga hõivatuse, vähese aja tõttu või muudel põhjustel pakkuda tuge lastele õppimisel ja õppimistingimuste loomisel, siis nagu selgub Adamsoni (2010) uurimusest, kaasneb sellega halb õppeedukus ning sealt juba koolist puudumised ebaedu tõttu.

Koolikohustuse mittetäitmist on varasemalt uurinud paljud autorid erinevatest vaatenurkadest, mis kaudselt haakuvad ka käesoleva uurimistööga. Tiko ja Rannala (2007) toovad oma uurimustes välja väga selge ohumärgina koolikohustuse mittetäitmise, mis on tingitud nii üldiste probleemide kuhjumisest kui peretausta keerukusest ning mis on veelgi murettekitavam, et probleemide ring saab alguse juba varajases eas ning need lapsed on juba algusest peale psühhosotsiaalselt ohustatud. Adamson (2010) on uurinud koolikohustuse mittetäitmist sotsiaalse probleemina Põlva linna üldhariduskoolide näitel. Oluline koolist väljalangemise põhjus on koolikohustuse mittetäitmine, mida on uurinud Toming (2011) erikooli õpilaste näitel. Mõlema uurimistöö tulemustest selgub, et väga oluline roll koolikohustuse täitmise tagamisel laste arvates on vanematel ja nendepoolsel kontrollil. Põhikooli vanema astme õpilaste koolikohustuse täitmist ja puudumiste mõjutajaid on uurinud

oma uurimistöös Põld (2013), tuues välja koolist puudumise peamiste põhjustena koolivägivalda, sõprade mõju ja isiklike probleeme.

Koolist puudumisi on uuritud ka väljapool Eestit ning need uurimused toovad samuti välja, et paljud koolitee katkestamise põhjused on tingitud just koolikohustuse mittetäitmisest. (Terry, 2008; Fortin et al., 2006). Kodu ja heade peresuhete tähtsust on rõhutanud oma uurimuses Winding ja Andersen (2015). Samuti on nende uuringu tulemusena selgunud, et perede halb majanduslik seis on üks koolikohustuse mittetäitmise põhjuseid. Kuid samas kooli kauguse olulisus, sealhulgas siis transpordi puudumine kooli ja kodu vahel on näiteks uurimuste põhjal, mis on küll nii geograafiliselt kui majanduslikult meist väga erinev piirkond, probleemiks Lääne-Keenias (Oruko et al., 2015). Sealse uuringu tulemuste analüüsist selgub, et riigi majanduslik seis oleks tunduvalt parem, kui ei oleks nii palju kooli poolelijätjaid. Uurimuste tulemusel on välja toodud erinevaid probleemide ennetamise, õpilaste toetamise ja sekkumise võimalusi (Christenson & Thurlow, 2004; Knesting, 2008).

Koolikohustuse mittetäitmine on tõsine probleem kõikide, ka erivajadustega õpilaste seas, mille vähendamiseks tuleb rakendada erinevaid meetmeid ning nagu on märkinud Edovald (2002): „Rääkimisest aga ei piisa, eelkõige oleks vaja teaduslikke uuringuid koolikohustuse mittetäitmise põhjuste kohta, mis annaksid aluse vajalike ja läbimõeldud meetmete rakendamiseks“ (lk. 42).

Kuna vanemad peavad kindlustama laste koolis käimise, õppetöös osalemise ja õppeülesannete täitmise (PGS, 2010) ning põhjendama puudumisi (Puudumistõendi....., 2007), siis on käesoleva töö uurimisprobleemiks vajaliku ülevaate vähesus pere ja koduga seotud teguritest, mis avaldavad mõju õpilaste puudumistele.

Käesoleva uurimuse eesmärgiks on välja selgitada vanemate hinnangute põhjal põhikooli III astmes õppivate laste koolist puudumise sageduse seosed pere õppimistingimustega ning kodu ja kooli vahelise kaugusega.

Uurimiseesmärgi saavutamiseks on püstitatud uurimisküsimus, millised on perede võimalused õpilaste õpingute toetamiseks ja järgmised hüpoteesid:

1. Vanemate tööga hõivatus on seotud laste puudumiste sagedusega.
2. Pere erinevad õppimiseks vajalikud võimalused on seotud laste koolist puudumiste sagedusega.
3. Koolist kaugemal elamine on seotud puudumiste sagedusega.

Uurimistöö koosneb 4 osast, millest esimeses osas on teoreetiline ülevaade teemast, teine osa keskendub töö metoodikale. Kolmandas osas on uurimuse tulemuste analüüs ja neljandas osas on arutelu tulemuste kohta.

1.Uuringu teoreetilised lähtekohad

1.1 Õppimine kui lapse õigus ja kohustus

Kui laps hakkab teadlikult ümbritseva maailmaga suhtlema, kaasneb sellega ka õppimine. Laps õpib algul mängides, tehes seda enesele märkamatuks, kuid rõõmuga (Mäng – lapse arengu alus, s.a.). Hiljem, kui laps on saanud 7-aastaseks, lisandub siia kohustus õppida ehk koolikohustus, mis tuleneb põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest (2010):

„Koolikohustus on kohustus osaleda kooli päevakavas või individuaalses õppekavas ettenähtud õppes, täita õpiülesandeid ning omandada teadmisi ja oskusi oma võimete kohaselt. Koolikohustust ei loeta täidetuks, kui ta puudus õppes mõjuva põhjusega.“ (PGS, 2010).

Koolikohustuse täitmisel peab arvestama, et koolikohustuslikud on kõik lapsed alates hetkest, mil nad on enne käimasoleva aasta 1. oktoobrit saanud 7-aastaseks kuni põhihariduse omandamiseni või 17-aastaseks saamiseni. Koolikohustust võib edasi lükata lapse tervisliku seisundi tõttu ja seda võib täita ka kodus õppides (PGS, 2010).

Laste kohustuslik koolimineku vanus on riikides küllaltki erinev (Koolikohustus..., 2009). Kõige rohkem on Euroopas riike, kus koolikohustus algab 5-6 aastaseks algkooliga. Kolmes Põhjamaas (Taani, Soome, Rootsi) ei ole kooliskäimine kohustuslik enne 7. eluaastat. Iirimaa ja Hollandis käivad lapsed „laste klassis“ ehk meie mõistes eelkoolis mõnel juhul juba 4. eluaastast alates. Ungaris peavad alates 5. eluaastast lapsed osa võtma üritustest koolis, mis valmistavad neid ette kooliskäimiseks. Valdavas enamuses Euroopa riikidest on kohustuslik õppimise aeg 9-10 õppeaastat ja jätkub tavaliselt seni, kuni õpilased saavad 15-16 aastat vanaks. Inglismaa, Wales ja Šotimaal kehtib koolikohustus 11 aastat, Hollandis ja Põhja-Iirimaa 12 aastat, Ungaris 13 aastat. Õppimine toimub enamasti ühtluskoolis kuni keskkooli madalama taseme lõpuni, mis kestab tavaliselt vanuseni 14 kuni 15 aastat. Ühise õppekavaga minnakse edasi veel 16. eluaastal Hispaanias, Poolas ja Ühendkuningriigis. Mitmes riigis on selline õpe põhihariduskoolides tagatud ühtse koolivõrgu kaudu, mis katab kogu kohustusliku õpingu aja kuni õpilase 15 aastaseks saamiseni (Portugal, Sloveenia) või 16 aastaseks saamiseni (Põhjamaad).

Siiski on ka riike, kus lapsevanemad peavad valima koolitüüpide vahel keskkooli madalama astme alguses, kui õpilane on 10 aastat vana. Nii on enamuses liidumaades Saksamaal ja Austrias (Koolikohustus..., 2009).

Tundub, et Euroopa riikides oleneb palju ajalooliselt välja kujunenud traditsioonidest. Ajalooliselt oli kohustusliku hariduse seadustamise eesmärgiks koolis õppimise muutmine kõigile lastele kättesaadavaks. Koolikohustuse vanuse ülempiiri sisseviimine sai oluliseks teguriks lapstööjõu kasutamise keelamisega (Koolikohustus..., 2009).

Samas on meil ka väga palju lapsi, kellel on kas mõni puue või tal on madalad vaimsed võimed. Need on hariduslike erivajadustega lapsed. Ka nemad on koolikohustuslikud, sest – „Ühtegi õpilast ei vabastata koolikohustuse täitmisest tema puude või väheste võimete tõttu. Põhiharidust saab omandada ka lihtsustatud õppekava alusel, sõltuvalt erivajadustest ja võimetest. Kuid siinjuures on oluline märkida, et Eesti koolikohustus ei laiene välisdiplomaatide ja välisriikide esindajate lastele, aga Eestis elava välisriigi kodaniku ja kodakondsuseta isiku laps on koolikohustuslik“ (Koolikohustus, s.a.).

1.2 Puudumise põhjused

Nagu sätestab Eesti Vabariigi põhiseadus (1992), on õppimine kooliealistele lastele kohustuslik (EV põhiseadus 1992). Kuid väga paljud õpilased ei täida seda kohustust, mille tulemusel tekkiv ebaedu koolis (Adamson, 2010) ja halvenevad suhted kaasõpilastega viivad koolist puudumiseni (Sinisaar, 2011). Selgitamaks välja, millised on konkreetset puudumiste põhjused, mis takistavad lastel õppimist ja koolis käimist, on läbi viidud erinevaid uurimusi (Adamson, 2010; Sinisaar, 2011; Tiko ja Rannala, 2007; Toming, 2011). Adamson (2010) toob oma uurimuses välja puudumise põhjuseid märkides, et mitte ainult vanemate liigse töökoormuse, majandusliku toimetuleku raskuste, vanemate antisotsiaalsete harjumuste ja halbade suhete tõttu peres, vaid ka vanemate ükskõikse ja hoolimatu suhtumise tõttu esineb lastel koolist puudumisi. Sarnaseid puudumise põhjuseid - vanemate tööga hõivatus, hoolimatus laste suhtes, töötus – toovad oma uurimuses välja ka Rannala ja Tiko (2007). Eelpool nimetatud Adamsoni (2010), Sinisaare (2011) ja Tominga (2011) uurimuste ühise joonena võib välja tuua valimi sarnasuse – uuritud on laste hinnanguid puudumistele. Tiko ja Rannala (2007) keskenduvad täiskasvanud uuritavatele (ühe uurimuse osana ka rühm noori). Nagu nähtus, erinevusi puudumiste põhjuste osas oluliselt ei esinenud. Seega tuginedes eelnevale oleks keskendumine lastevanemate hinnangute uurimisele igati õigustatud, et selgitada välja, kuidas põhjendavad vanemad laste koolist puudumisi.

Eelnevalt nimetatud Sinisaare (2011) uuringu tulemustest selgub, et noored põhjendavad oma puudumisi palju pere ja kodu erinevate teguritega - vaesus, vanemate vägivaldsus, alkoholism, halvad hügieenitingimused, koduse olukorra häbenemine ja tõrjutus kaaslaste

poolt. Põld (2013) on oma uurimuses erinevalt teistest samalaadsetest uurimustest välja toonud puudumisi mõjutava tegurina laste hinnangul halbu suhteid koolikaaslaste ja sõpradega, koolivägivalda, isiklikke probleeme. Sinisaar (2011) ja Põld (2013) on oma uurimustes kasutanud nii kvantitatiivset kui kvalitatiivset uurimismeetodit, ankeete ja intervjuusid, kus on küsinud laste hinnanguid nende puudumiste põhjustele. Mõlema uurimuse tulemuste sarnaseks jooneks on laste hinnangutel koduga seotud põhjused. Seetõttu tuleks töö autori arvamusel antud teemat veelgi uurida, et leida puudumisi enim mõjutavad koduga seotud tegurid.

Koolist puudumiste põhjuseid on uuritud laialdaselt ka välismaal. Nende uurimuste tulemustes on välja toodud olulise puudumise põhjusena probleemid peres – halvad peresised suhted, pere majanduslikud raskused (Winding ja Andersen, 2015). Kui lapsed elavad koolist kaugel ja perel ei ole võimalik tagada laste kooli saamist, siis ka sellisel juhul võib esineda probleeme laste kooli jõudmisega (Oruko et al., 2015). Viimase uurimuse põhjal on koolist puudumise põhjusena välja toodud perede majanduslikud raskused, mille tõttu ei suudeta lastele muretseda isegi elementaarseid kooliks vajalikke asju, nt riided, õppetarbed. Lisaks on raskuseid ka õppemaksude tasumisega, mis ei võimalda koolikohustust täita ning mille tulemuseks on koolist puudumised nii Oruko et al. (2015) kui Whang et al. (2015) uurimuste põhjal. Koolist puudumise põhjuseks võivad olla ka erinevad tervislikud põhjused, mida on uuritud Hiinas (Whang et al., 2015) ja Hollandis ((Theunissen et al., 2015). Kui lapsel ilmnevad vaimsed probleemid, võivad need põhjustada koolis ebaedu, ta hakkab puuduma ja hiljem katkestab õpingud.

Ka Valgamaalase toimetuse aramusloos „Koolikohustuse mittetäitmine ja selle põhjused” (2007) tuuakse välja, et väga palju on neid õpilasi, kes koolikohustust erinevatel põhjustel eiravad. Puudumiste arv suureneb kooliastmeti järsult, näiteks on kolmandas kooliastmes 20 korda rohkem puudumisi, kui seda on esimeses kooliastmes. Puudumiste põhjustena tuuakse välja erinevad sotsiaalsed probleemid (ligi 60 %), mille all mõeldakse vanemate alkoholismi, abieluprobleeme, suurt töökoormust või vastupidiselt vaesust, samuti ka suutmatust oma last kasvatada.

Koolist puudumiste põhjused on rohkem seotud õpilaste koduse keskkonna kui koolikeskkonnaga. Kuna perekond on kõige vahetum keskkond, kus laps viibib, tulebki puudumise põhjuseid hakata otsima õpilaste kodusest keskkonnast (Koolikohustuse mittetäitmine ja ....., 2007).

1.3 Koolikohustuse mittetäitmise tagajärjed

Riigikontrolli auditi põhjal ei ole Haridus- ja Teadusministeeriumil täpset ülevaadet koolikohustuse täitmisest. Riigil puuduvad järjepidevad andmed koolikohustuse mittetäitmise jälgimiseks ning seetõttu ka ülevaade koolikohustuse mittetäitjatest ning probleemsetest õpilastest (Koolikohustuse..., 2007). Kuna praeguseks ei ole sarnast auditit riigi poolt uuesti tehtud, on alljärgnevalt välja toodud 2007 aasta auditi tulemused, kuigi kindlasti on olukord hetkel muutunud.

Aruandest (2007) selgub, et arvestuses koolikohustuslike laste üle on olulisi puudusi ning seetõttu ei saa kindel olla, et kõik koolikohustuslikud lapsed kooli jõuavad. Riigikontrolli analüüs näitas, et üle 3800 rahvastikuregistri andmetel koolikohustusliku lapse ei ole ühegi kooli nimekirjas ja nende koolikohustuse mittetäitmise põhjus ei ole teada. Neist 1438 lapse eest oli Eesti riik kontrollimise seisuga maksnud ka lapsetoetust. Ülejäänud enam kui paar tuhat last tõenäoliselt Eestis ei ela, sest lapsetoetust nende eest ei maksta ning enamiku elukoht on rahvastikuregistris täpsustamata.

Õppetööst puudumine ei ole vähenenud. Ligikaudu 2% õpilastest (3100 õpilast) puudub koolist põhjendamata enam kui 20% tundidest, st need lapsed on küll mõne kooli nimekirjas, kuid sisuliselt koolikohustust ei täida. Keskmiselt puudus iga õpilane koolist 3 nädalat õppeaasta jooksul, millest ühe nädala moodustavad põhjendamata puudumised (Koolikohustuse..., 2007).

Paljudel õpilastel on probleeme õppetöös edasijõudmisega ning õpingud katkestanute hulk püsib endiselt kõrge. Kõige tõsisem probleem on 3. kooliastme (7.–9. kl) õpilastega, kus puudulikke veerandihindeid on ligi viiendikul õpilastest ja puudulikke aastahindeid rohkem kui 7%-l õpilastest (Koolikohustuse..., 2007).

Koolikohustuse mittetäitmine on probleemiks ka teistes riikides. Näiteks Azzam (2007) toob oma aruandes välja, et USA-s ei lõpeta erinevatel põhjustel kooli ligi üks kolmandik õpilastest. Põhjused, miks õpilased katkestavad õpingud, võivad olla väga tõsised, näiteks varajane seksuaalelu alustamine, et parandada nii enda kui pere majanduslikku järge, kuid mis võib kaasa tuua varajase raseduse (Oruko et al., 2015).

2004. aastal läbiviidud uurimuse tulemusel selgus, et sotsiaalse tõrjutuse eeldus ja tagajärg on õpiedutus ja koolist väljalangemine, millele omakorda eelneb koolist puudumine (Kraav, 2005).

Samas peavad sama uurimuse raames humanitaarainete õpetajad sellise olukorra vältimise ja ületamise kõige olulisemaks abinõuks õpilaste pidevat kohalolekut tundides (Kadakas, 2005).

1.4 Laste koolikohustuse täitmist toetavad erinevad osapooled ja nende kohustused

Võttes arvesse Bronfenbrenneri (1979) teooriat mikro-, meso-, ekso- ja makrosüsteemide probleemideta toimimisest, on väga oluline järgida mitte ainult seda, mis on seadustes kirja pandud, vaid alustada tuleks kõige olulisemast ehk siis perest ja kodust. Me eeldame, et iga vanem tahab oma lapsele parimat ja seega peaks olema loomulik, et ta hoolitseb selle eest, et laps osaleks õppetöös, ei puuduks. Paraku ei ole see alati nii, mistõttu tuleb siiski arvestada ka seadusega (PGS, 2010), mille järgi:

1. Vanem on kohustatud võimaldama ja soodustama koolikohustuse täitmist, sealhulgas:

- 1) looma koolikohustuslikule õpilasele kodus õppimist soodustavad tingimused ja õppes osalemise eeldused;
- 2) esitama koolile oma kontaktandmed ja teavitama nende muutustest;
- 3) tutvuma koolielu reguleerivate aktidega;
- 4) tegema koostööd kooliga käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud tingimustel ja korras;
- 5) kasutama meetmeid, mida talle pakub kool või elukohajärgne valla- või linnavalitsus;
- 6) pöörduma kooli ettepanekul nõustamiskomisjoni poole;
- 7) taotlema vajaduse korral koolilt ja õpilase elukohajärgselt valla- või linnavalitsuselt õigusaktides sätestatud koolikohustuse täitmise tagamise meetmete rakendamist.

2. Kui vanem ei täida käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud kohustusi, on valla- või linnavalitsus kohustatud kasutusele võtma vajalikud meetmed lapse õiguste kaitsmiseks (PGS, 2010).

Selleks, et fikseerida koolist puudumised ja nende põhjused, on koolil kohustus võtta lapsevanemaga ühendust, kui lapse koolist puudumise teiseks päevaks ei ole kooli teavitatud puudumise põhjusest (PGS, 2010). Siinkohal on oluline märkida, et puudumiste vabandamine ehk siis puudumistõendite väljastamine on tänapäeval jäetud täiesti vanemate õiguseks, sest perearstid ei pea enam alates 2007. aastast väljastama tervislike põhjuste tõttu puudunud õpilastele tõendeid (Puudumised..., 2007). Siit on vanem saanud täieliku voli vabandada oma lapse puudumisi selliselt nagu ta tahab. Kui vanem ei ole kooli õpilase puudumisest

teavitanud ning koolil ei õnnestu puudumise põhjust välja selgitada, teavitab kool hiljemalt järgmisel õppes puudumise päeval sellest õpilase elukohajärgset valla- või linnavalitsust. Sellisel juhul on valla- või linnavalitsus kohustatud korraldama meetmete rakendamise puudumise põhjuste väljaselgitamiseks ja koolikohustuse täitmise tagamiseks (PGS, 2010). Kui puudumiste põhjendamine on jäetud vanemate õiguseks, siis samas on võimalik vanematel palju ära teha nende puudumiste vältimiseks, püüdes hoida stabiilselt häid peresuhteid ja tagada perele majanduslikku heaolu (Winding ja Andersen, 2015).

Koolikohustuse täitmise eest ei vastuta mitte ainult vanem, vaid ka omavalitsus peab selles osas võimalused looma. Selleks:

„1. Vald või linn tagab koolikohustuslikule isikule, kelle elukoht asub selle valla või linna haldusterritooriumil, võimaluse omandada põhiharidus. Igale koolikohustuslikule isikule ning PGS-i (2010) § 7 lõigetes 6 ja 7 nimetatud isikutele põhihariduse omandamise võimaluse tagamiseks kehtestab valla- või linnavalitsus elukohajärgse munitsipaalkooli määramise tingimused ja korra. Valla- või linnavalitsus arvestab elukohajärgse kooli määramisel oluliste asjaoludena esmajärjekorras õpilase elukoha lähedust koolile, sama pere teiste laste õppimist samas koolis ja võimaluse korral vanemate soove.

2. Koolikohustuslike isikute üle arvestuse pidamist korraldab valla- või linnavalitsus. Koolikohustuse täitmise üle arvestuse pidamiseks võrreldakse vähemalt üks kord õppeaastas, hiljemalt 10. septembril, Eesti rahvastikuregistri andmeid koolikohustuslike isikute kohta, kelle elukoht asub selle valla või linna haldusterritooriumil, Eesti Hariduse Infosüsteemi andmetega.

3. Teise valla või linna munitsipaalkooli saab määrata õpilase elukohajärgseks kooliks kooli pidajaks oleva valla- või linnavalitsuse nõusolekul“ (PGS, 2010, § 10). Kuid oleks ekslik arvata, et lapsevanema ja omavalitsuse vastutusega piirdubki koolikohustuse täitmist tagavate isikute ring. Mitte vähem tähtis ei ole kooli enda poolt koolikohustuse täitmise tagamiseks tehtav töö. Kool kohaldab koolikohustuse täitmise tagamiseks õppes mõjuva põhjuseta puudunud õpilase suhtes tulenevalt puudumise põhjusest ühte või mitut PGS-is (2010) sätestatud meetet.

Kui kooli rakendatavad meetmed ei avalda mõju või neid ei ole võimalik rakendada põhjusel, et kool ei saa õpilase või vanemaga kontakti, pöördub kool järgmiste meetmete rakendamiseks valla- või linnavalitsuse poole (PGS, 2010).

Kui kool ja omavalitsus saavad toetada laste koolikohustuse täitmist, siis tegelikult sõltub koolikohustuse täitmine paljuski ka sellest, millised on pere ja koolivälised võimalused

ehk siis, kas on näiteks korraldatud transport, kui kooli ja kodu vahemaa on liiga pikk. Sellist probleemi esineb tänapäeval rohkem küll madala arengutasemega riikides nagu uuringutest selgub (Oruko et al., 2015). Kas koolist puudumised on seotud transpordiprobleemidega, mis on tingitud kooli ja kodu omavahelisest kaugusest, seda püüab välja selgitada ka käesolev uurimistöö.

1.5 Erinevad võimalused koolikohustuse mittetäitmise tagajärgedega tegelemiseks

Koolikohustuse täitmise parandamiseks erinevate meetmete kaudu eraldati 2007. aastal ligikaudu 2,5 korda rohkem raha kui 2003. aastal. Riigikontrolli auditis (2007) tuuakse välja, et näiteks võrreldes 2002/2003. õppeaastaga on ligemale kuuekordistunud õpilaskodude arv. Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS) andmetel on oluliselt rohkem ka neid õpilasi, kes saavad logopeedilist abi ja parandusõpet. Siin on oluline märkida, et alates 2010 aastast ei ole enam kasutusel parandusõpe, vaid „moodustatakse õpiabirühmi põhiharidust omandavatele õpilastele eripedagoogilise või logopeedilise abi osutamiseks“ (PGS, 2010, § 51, p 1). Eelnevalt välja toodud abi vajavate laste arvu tõus on tingitud asjaolust, et koolid on hakanud EHIS-esse rohkem sisestama andmeid meetmete kasutamise kohta. Koolid hindasid kõige tulemuslikumaks meetmeks koolikohustuse täitmise parandamisel tasandusklassi. Väga hästi hindavad koolid õpilaskodu ja kasvatusraskustega õpilaste klassi. Spetsiaalseid klasse pidasid heaks meetmeks ka probleemsed lapsed, kuid kõige tõhusamaks hindasid lapsed psühholoogi või psühhiaatri nõustamist, mida koolid nii kõrgelt ei hinnanud. (Koolikohustus, 2007).

Kuigi aastate jooksul on hakatud laialdasemalt rakendama erinevaid meetmeid, ei ole koolikohustuse täitmise näitajad (katkestamine, puudumised) paranenud. Seetõttu ei saa pidada riigi tegevust koolikohustuse täitmise tagamisel tulemuslikuks. (Koolikohustus..., 2007).

Kuna probleemkäitumisega õpilaste arv koolides on mitte ainult viimastel aastatel suurenenud, vaid on juba varasemalt pedagoogide hinnangul kasvanud, korraldasid Paadimeister ja Gann (2001) probleemkäitumisega õpilaste rehabilitatsiooni projekti, mille tulemusel jõuti järgmiste järeldusteni:

1. Vaja on hästi toimivat sotsiaalpsühholoogilist teenistust toetamaks õpetajaid;
2. Õpilaste tunnustamise vajalikkus, mis kipub ununema;
3. Kunagi ei tohi teha ennatlikke järeldusi;

4. Vanematega vesteldes tuleb näidata lapse häid külgi, rõhutada vanemate toetuse vajalikkust (Paadimeister, Gann, 2001).

Kooli roll probleemide märkamisel, ennetamisel ja leevendamisel on väga suur, sest see võimaldab vältida veelgi suuremate probleemide tekkimist tulevikus (Aavik, 2001). Ennetava tegevuse olulisust ei saa alahinnata, sest paljude uuringute (Burchinal et al., 2006; Gutman et al., 2003; Luster & McAdoo, 1994; Huffman et al., 2000) tulemused näitavad varases nooruses erinevate riskiteguritega kokku puutunud laste hilisemat akadeemilist ebaedu, mis siis pikemas perspektiivis võib põhjustada koolist väljalangemist.

Üheks oluliseks meetmeks probleemide lahendamisel on koostöö sotsiaalpedagoogi, lapse, kodu ja kooli vahel, kuid see saab toimida vaid kõigi osapoolte võrdsel panustamisel. Peab olema kontakt mitte ainult kooli ja kodu, vaid ka kodu ja lapse vahel (Soosaar, 2011).

Selleks, et kooli ja kodu vahel toimiks tulemuslik koostöö, peab nende vahel, nagu märgivad erinevad autorid (Sutton, 2006; Vincent, 1996), olema loodud usalduslik suhe. Selle suhte aluseks on väärtuste jagamine ja suhtlemine (Lukk, 2008).

Et edukalt aidata last ja ka peret probleemide ennetamisel või juba tekkinud probleemide leevendamisel/lahendamisel, selleks tuleb rakendada võrgustikutööd (Tulva, Viira, 2001). Sotsiaalvõrgustiku toimivust on kirjeldanud Bronfenbrenner (1979) oma sotsio - ökoloogilise teooria kaudu. Tema teooria aluseks on arusaam, et muutused süsteemi mistahes osas mõjutavad ka teisi osi, seega on tarvis otsida tasakaalu erinevate süsteemi osade vahel. Seega on Bronfenbrenneri järgi olulised mikro-, meso-, ekso- ja makrosüsteemide probleemideta toimimine. Tulva ja Viira (2001) toovad oma artiklis „Võrgustikutöö võimalusi laste ja pereprobleemide lahendamisel“ välja, et kõik pered ei tule toime omal jõul, nad vajavad paindlikult toimivat võrgustikku, et ennetada kriisiolukordi.

Ühelt poolt on olulised riigi- ja koolipoolsed meetmed koolikohustuse täitmise parandamiseks, teiselt poolt näitavad uurimused ja tähelepanekud (Talts, 1998), et lapse toimetulek sõltub väga palju vanemate osaluse ja huvitatuse määra tema mõtte- ja tundemaailma tundmaõppimisel ja nende teadmiste kasutamisest tema jaoks soodsa arengukeskkonna loomiseks. Sellest tulenevalt võib järeldada, et vältida probleemide tekkimist, peaks iga vanem pidevalt igapäevaselt huvi tundma oma lapse käekäigu vastu - mida ta koolis teeb, kuidas talle meeldib koolis, milliseid hindeid saab. Kindlasti tuleks huvi tunda ka selle vastu, kellega ta koolis ja ka väljapool kooli suhtleb.

Kuid pahatihti ei piisa ainult lastega tegelemisest, vaid tuleb vanemaid õpetada ja suunata oma lastega tegelema (Aavik, 2001).

Goldstein ja Mather (1998) annavad oma raamatus vanematele soovitusi, kuidas aidata last, kui tal on tekkinud õpiraskused või muud probleemid, mis raskendavad edu saavutamist.

Aavik (2001) märgib samuti, et eelkõige on kodu ja perekond lapse esmased ja olulisemad mõjutajad, sealhulgas väga olulise tähtsusega on vanemate haridustase, nende majanduslikud võimalused. Seega võib järeldada, et mida parem on pere majanduslik olukord ja mida haritumad on vanemad, seda rohkem pööratakse tähelepanu ka lastele. Siit tulenevalt võib arvata, et sellistes peredes esineb ka vähem koolist puudumisi.

2. Töö metoodika

Magistritöös on kasutatud kvantitatiivset uurimisviisi, sest andmete kogumiseks kasutati suurt valimit, samuti oli oluline statistiline valiidsus ning arvandmete analüüs (Õunapuu, 2014). Keskkel kohal on järeldused varasematest uurimustest, varasemad teooriad, hüpoteeside esitamine, mõistete määratlemine, andmete kogumise kavandamine, valimi moodustamine, andmete korrastamine statistiliselt käsitletavateks, järelduste tegemine (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara, 2010). Töö autor peab eelnevast lähtudes magistritöö eesmärgi saavutamiseks sobivaimaks kvantitatiivset uurimisviisi, olles püstitanud varasematele uurimustele toetudes eesmärgi ning selle saavutamiseks hüpoteesid. Lähtuvalt töö eesmärgist moodustati valim. Valimi puhul oli oluline uuritavate kättesaadavus, antud töö puhul on tegemist mugavusvalimiga. Uurimisprobleemist lähtuvalt on valitud uurimismeetod ehk viis, mille abil andmeid koguti (Hirsjärvi et al., 2010). Andmete kogumiseks kasutati ankeeti, mille põhjal tehtud andmete analüüs andis võimaluse teha hüpoteesidest lähtuvalt järeldusi.

2.1 Valimi kirjeldus

Käesoleva uurimistöö valim moodustus 345 lapsevanemast, kelle lapsed õpivad põhikooli III astmes. Esialgse valimi moodustasid 5 kooli kõikide 7.-9-klasside õpilaste vanemad (kokku 218). Koolid valiti ühest piirkonnast, et oleks võimalikult sarnased tingimused kooliskäimiseks. Konkreetseid koole ei ole välja toodud anonüümsuse tagamiseks. Valimi suurus sõltus sellest, kui palju õpilasi sellel hetkel antud koolide vanemas astmes õppis, kuid arvestusega, et valimi moodustaks vähemalt 200 õpilase vanemad. Hiljem lisati veel kahe kooli õpilaste vanemad (kokku 127), kuna tagasiside oli esialgse valimi puhul tagasihoidlik. Regionaalses mõttes ja valimi suurust arvestades ei saa teha üldistusi kogu Eesti suhtes. Seega sai pärast andmete töötlemist teha piiratud üldistusi.

2.2 Andmekogumismeetod

Kuna antud uurimistöö on kvantitatiivne, kasutati andmekogumismeetodina 12 küsimusest koosnevat ankeeti. Ankeet koostati uurimistöö autori poolt.

Andmekogumismeetodina kasutati ankeeti seetõttu, et ankeet võimaldab saada vastuseid suhteliselt suurelt vastajaskonnalt korraga, andmeid on võimalik statistiliselt analüüsida ja ankeet tagab vastajate anonüümsuse (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara, 2010). Ankeedis oli ka poolavatud küsimusi, sest iga pere puhul võis olla selliseid võimalusi või variante, mida ei oleks saanud kinniste küsimustega vastata. Ankeedi täitmine oli kirjalikult paberkandjal, et tagada kõikidele vanematele ankeedi täitmise võimalus, sest tõenäoliselt võib esineda maapiirkonnas probleeme internetiühendusega. Ankeedile vastamisel ei olnud oluline, kas seda tegi ema või isa. Ankeedi täitmine oli vabatahtlik, kui keegi mingil põhjusel ei soovinud vastata, oli palve tagastada täitmata ankeet. Ankeedi reliaablus on Cronbachi alpha (Cronbach, 1951) põhjal nõrk, kuna vastused erinevatele küsimustele ei toeta üksteist. Valiidsuse tagamiseks viidi läbi pilootuuring, et selgitada välja, kas ankeedi küsimused on vastajatele üheselt mõistetavad. Pilootuuringus osalenute ettepanekul tehti ankeedi küsimuste sõnastuses parandusi. Samuti on kasutatud eksperthinnangut (juhendaja hinnang, kuivõrd instrument mõõdab seda, mida mõõta kavatsesi, kuivõrd sobib see konkreetsete uuritavate puhul ja kuivõrd antud andmekogumis – ja andmetöötlusmetoodika sobib).

2.3 Uurimuse protseduur

Enne uurimuse läbiviimist võeti telefoni teel ühendust kooli õppealajuhatajaga, tutvustati ankeedi läbiviimise eesmärki ja täpsustati eeldatavat läbiviimise aega. Ankeedid viidi kooli ja paluti võimalust need jagada vastavate klasside õpilaste kätte, et siis ka õpilastele selgitada, miks nad need ankeedid koju viivad ning mis ajaks need tagasi kooli klassijuhataja kätte tagastada. Selline viis ankeetide laiali jagamiseks, kus ankeedid toimetavad vanematele lapsed, on levinud just kasvatusteaduslikes uurimustes (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara, 2010). Anonüümsuse tagamiseks kasutati ümbrikke, mille vanem peale täitmist kinni kleepis. Täitmiseks antud tähtaja lõppedes paluti klassijuhatajatel ankeedid kokku koguda ning käidi neil ise järgi. Uurimuse läbiviimise aeg oli jaanuar 2016, juurde lisatud koolide õpilaste vanemad täitsid ankeete veebruaris- märtsis 2016. Välja jagatud 345 ankeedist tagastati 175 ankeeti, seega 50,7 % ankeetidest. Nendest analüüsiks kõlbulikke oli 162 ehk 46,9 %, sest tagastatud ankeetide hulgas oli ka 100 % täitmata ankeete. Need jäid analüüsist välja.

Ankeedid, milles esines täitmisel üksikuid lünki, töödeldi koos teistega, kuid vastamata küsimuste koha pealt jäeti töötlemisel lahter tühjaks.

2.4 Andmetöötlusmeetodid

Ankeetide vastused kodeeriti, et anda neile analüüsimiseks sobiv kuju (Õunapuu, 2014). Andmed sisestati arvutiprogrammi MS Excel. Andmete töötlemiseks kasutati statistilist andmetöötlusprogrammi SPSS. Seosehüpoteeside kontrollimiseks kasutati korrelatsioonanalüüsi, et leida seoseid erinevate tunnuste vahel. Samuti kasutati kirjeldavat statistikat ehk siis tunnuste esinemissagedus on esile toodud suhtarvudena kogumi suuruse suhtes (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara, 2010) ning mille eesmärk on andmete organiseerimine ja andmestikus sisalduva informatsiooni kompaktne ja ülevaatlik esitamine (Õunapuu, 2014). Ankeedi küsimuste vastuste analüüsi tulemuste põhjal oli võimalik kas kinnitada või ümber lükata püstitatud hüpoteesid.

3. Tulemused

3.1 Uurimuse käigus kogutud taustainfo

Kirjeldava statistikaga sai välja tuua korrektselt täidetud ankeetide põhjal, kui paljude poiste ja tüdrukute kohta vanemad vastasid. Kokku oli 118 ankeedis korrektselt kirjas lapse sugu ja klass (tabel 1).

Tabel 1. *Poiste ja tüdrukute esinemissagedus klasside kaupa*

	7. klass	8. klass	9. klass	kokku
poisid	19	13	18	50
tüdrukud	19	26	23	68
kokku	38	39	41	118

Uurimuses kasutatud ankeediga koguti andmeid ka vanemate hariduse kohta, et näha, kui oluliseks on vanemad pidanud hariduse omandamist. Milline on vastanud vanemate

omandatud haridus nii emal kui isal ning kui palju mingit haridustaset esineb, nähtub tabelist 2.

Tabel 2. Vanemate haridustaseme esinemissagedus

Vanemate haridustase	Ema		Isa	
	Sagedus	%	Sagedus	%
algharidus	0	0 %	2	1,2 %
põhiharidus	13	8,0 %	16	9,9 %
keskharidus	35	21,6 %	30	18,5 %
keskeriharidus	62	38,3 %	67	41,4 %
bakalaureus	31	19,1 %	10	6,2 %
magister	13	8,0 %	8	4,9 %
vastamata	8	4,9 %	29	17,9 %

Vastanud vanematest kõige enim esineb keskeriharidust nii emade kui isade puhul, vastavalt 62 / 38,3 % ja 67 / 41,4 %. Ühel lapsevanemal on algharidus. Kuid statistiliselt olulist seost vanemate hariduse ja laste puudumiste vahel ei leitud (vt lisa 2 tabel 1).

3.2 Tulemuste analüüs

Andmete analüüsis on välja toodud erinevate tunnuste vahelised esinemissagedused ja statistilised seosed. Esimene hüpotees eeldas seost vanemate tööga hõivatuse ja laste koolist puudumise sageduse vahel. Erinevate tunnuste esinemissagedus on välja toodud tabelis 3, millest nähtub, et vastanud vanematest on mõlemaid töötavaid vanemaid protsentuaalselt võrdselt. Samas kodust töö tõttu pikemalt eemal viibivate vanemate seas on rohkem isasid.

Tabel 3. Vanemate töötamise esinemissagedus

tunnus	sagedus	%
ema töötab	118	72,8
isa töötab	117	72,2
ema viibib töö tõttu kodust pikemalt eemal	6	3,7
isa viibib töö tõttu kodust pikemalt eemal	11	6,8

Tabelist selgub, et vanemad ei viibi töötamise tõttu pikemalt kodust ära, vaid 6 (3,7 %) vastanud ema ja 11 (6,8 %) isa on töö tõttu kodust pikemalt eemal. Esimese hüpoteesi puhul ilmnisid mõned statistiliselt nõrgad seosed vanemate tööga hõivatuse ja laste puudumiste sageduse vahel, mis nähtub tabelis 4.

Tabel 4. Vanemate tööga hõivatuse ja puudumiste sageduse seosed

Tunnus	haige	magab sisse	ei viitsi kooli minna	käib võistlustel	arsti juures käimine
ema töötab	-,008	-,140	-,173*	,030	,032
isa töötab	-,137	-,212*	-,093	,075	,088
ema viibib töö tõttu kodust pikemalt eemal	-,060	-,043	,283**	-,042	-,052
isa viibib töö tõttu pikemalt kodust eemal	-,030	-,059	,092	-,062	,047

** $p < 0,01$

* $p < 0,05$

Kui ema töötab, siis lapsel esineb vähem puudumisi sel põhjusel, et ta ei viitsi kooli minna. Isa töötamisega on samuti seos, mis näitab, et töötav isa vastutab ka lapse kooli minemise eest ehk siis laps ei puudu sissemagamise pärast. Kui ema viibib töö tõttu kodust pikemalt eemal, esineb lastel puudumisi sagedamini sel põhjusel, et nad ei viitsi kooli minna. Kuid mittetöötavate vanemate puhul ilmnes statistiliselt olulisi seoseid rohkem. Väga selgelt ilmneb, et sel juhul, kui ema on kodune lapsehoolduspuhkuse tõttu, siis koolis käivad lapsed ei puudu sisse magamise või sellepärast, et ei viitsi kooli minna. Ka pensionäridest vanemate puhul on märgata, et lapsed puuduvad vähem haiguse ja sissemagamise tõttu. Need seosed on näha tabelis 5.

Tabel 5. Vanemate mittetöötamise ja laste puudumiste sageduse vahelised seosed

tunnus	haige	magab sisse	ei viitsi kooli minna	käib võistlustel	arsti juures käimine
ema lapsehooldus- puhkusel	-,111	-,479**	-,321**	-,035	-,102
ema ei tööta tervislikel põhjustel	-,098	-,068	-,057	-,063	-,073
isa pensionär	-,009	,246**	-,030	-,033	-,038
isal ei ole sobivat tööd	,064	-,057	-,048	-,052	-,061
ema pensionär	,165*	-,044	-,037	-,040	-,047
emal ei ole sobivat tööd	,088	-,057	-,048	-,052	,107
isa ei tööta tervislikel põhjustel	,094	-,025	-,021	-,023	-,027

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Vanematel on võimalus sekkuda laste õppimisse ja kaudselt mõjutada puudumisi ka seeläbi, et nad tunnevad töötamise kõrvalt huvi laste õppimise vastu. Kui vanem kontrollib

ekooli või stuudiumi kaudu laste koolikohustuse täitmist ja hindeid, puuduvad lapsed vähem koolist. Seos ilmnes ka haigusega puudumiste korral, mis näitab, et vanemad suhtlevad sellises olukorras rohkem õpetajatega. Seosed on nähtuvad tabelis 6.

Tabel 6. Vanemate huvi laste õppimise vastu

Tunnus	haige	magab sisse	ei viitsi kooli minna	käib võistlustel	arsti juures käimine
huvi õppimise vastu JAH/EI	,076	,037	,028	,031	,037
ekool/stuudium	,045	-,165*	,065	,092	-,011
vestlused lapsega	,058	,083	,148	,024	,082
vestlused õpetajatega	-,214**	-,103	-,076	,108	-,017
koduste tööde kontroll	-,007	,095	-,034	-,129	-,029
abi õppimisel	,033	-,077	-,025	-,117	,056
vestlused teiste lastevanematega	,012	-,038	-,029	-,033	,154
huvi hinnete vastu	-,015	-,020	-,111	,023	,172*
saadab iga päev kooli	-,090	-,031	-,024	-,027	,194*
osalemine koolis koosolekutel	,092	-,068	-,055	,067	,036
lapse päeviku kontroll	-,013	-,022	-,017	-,019	-,022

** $p < 0.01$ * $p < 0,05$

Teise hüpoteesi puhul on tabelis 7 välja toodud koduste õppimistingimuste esinemissagedus. Laste kodused õppimistingimused on suhteliselt sarnased. Väga paljudel lastel on võimalus õppida oma toas (75,3 % lastest) ja ka õppevahendid on lastel kõik koos (88,9 % lastest).

Tabel 7. Koduste erinevate õppimistingimuste esinemissagedus

Tunnus	sagedus	%
laps jagab tuba pere teiste lastega	41	25,3
lapsel on oma tuba, kus on kirjutuslaud	122	75,3
lapsel on oma kirjutuslaud, kuid see asub elutoas	15	9,3
laps kasutab õppimiseks kõõgilauda	5	3,1
lapsel on oma arvuti	100	61,7
laps saab kasutada arvutit, mida kasutavad ka teised	71	43,8
õpikud ja muu õppevahendid on lapse laua juures	144	88,9
õpikud ja muud õppevahendid on koos teiste raamatutega	5	3,1
kodus on interneti püsiühendus	128	79
laps saab internetti kasutada internetipulgaga	25	15,4
lapsel on internetiühendusega nutitelefon	118	72,8

Andmete analüüsist ilmnes, et teise hüpoteesi puhul statistiliselt olulisi seoseid ei leitud (vt lisa 2 tabel 2).

Kolmanda hüpoteesi puhul on oluline kodu ja kooli omavaheline kaugus. Erinevate kauguste esinemissagedus on toodud tabelis 3 (vt Lisa 2). Laste kodude kaugus koolist jääb umbes 10 kilomeetri raadiusse. On kodusid, mis asuvad ka kaugemal, näiteks ühel lapsel on kooli 50 kilomeetrit.

Statistiliselt olulisi seoseid kolmanda hüpoteesi puhul ei leitud (vt lisa 2 tabel 4). Kuid statistiliselt nõrk seos ilmnes haigusega puudumise ja jalgrattaga kodust kooli liikumise vahel. Nõrk seos ilmnes haigusega puudumise ja halbade ilmaolude vahel ning külma ilma ja mitteviitsimise vahel (vt tabel 9).

Tabel 9. Kodust kooli liikumise ja puudumiste sageduste vahelised seosed

tunnus	haige	ei viitsi kooli minna	magab sisse	käib võistlustel	arsti juures käimine
jalgsi kooli	-,010	-,001	-,021	,041	,029
vanemate transport	,112	,038	,103	,070	-,112
bussiga kooli	,046	,087	,045	-,154	-,059
jalgrattaga kooli	,183*	,087	,054	-,058	,141
halvad ilmaolud	,244*	-,051	,041	-,063	-,074
halvad teeolud	.092	,009	,017	-,100	,090
bussi mittesõitmine	-,030	-,087	,011	-,104	,016
probleemid vanemate transpordiga	,059	-,051	,074	-,060	,029
külmapüha	,151	,173*	-,048	-,041	-,048

** $p < 0,01$

* $p < 0,05$

4. Arutelu

Uurimistöö eesmärgiks oli välja selgitada vanemate hinnangute põhjal põhikooli III astmes õppivate laste koolist puudumise sageduse seosed pere õppimistingimustega ning kodu ja kooli vahelise kaugusega. Uurimistöö eesmärgi saavutamiseks püstitatud hüpoteesidest leidis üks hüpotees andmete töötlemisel osalist kinnitust, kaks hüpoteesi ei leidnud kinnitust, leiti kaudseid seoseid. Kui varasemad uuringud (Adamson, 2010; Toming, 2011; Sinisaar, 2011) on välja toonud pere majandusliku heaolu ja koduste õppimiseks vajalike tingimuste olemasolu vajalikkuse, siis antud uurimistöö tulemustega samade järeldusteni ei jõutud. Antud uurimistöö tulemusi mõjutas vastanute vähene osakaal, millest võib oletada, et mittevastanud oleksid mõjutanud tulemust ning oluline mõjutaja on ankeedi nõrk reliaablus. Reliaabluse tõstmiseks oleks võinud lisada ankeeti küsimusi, kuid selle tõttu oleks vastamisele kulunud rohkem aega, mis omakorda oleks võinud vähendada veelgi vastanute arvu.

Andmete analüüsist ilmnas statistiline seos vanemate töötamise ja puudumiste sageduse vahel, sest tõenäoliselt on vanemate tööl käimine eeskujuks nende lastele ja ka nemad lähevad kooli. Sageli viivad vanemad tööle minnes ka lapsed kooli. Kuid nende emade puhul, kes viibivad töö tõttu kodust rohkem eemal, ilmnas, et lapsed kasutavad seda tõenäoliselt ära ning puuduvad, sest ei viitsi kooli minna. Võib järeldada, et kui vanemal on kohustused, siis suudab ta ka lapse kasvatamisel olla kohusetundlikum, kui kohustustega vähem hõivatud vanem, sest peres esinevate probleemide tõttu ei pruugi vanem tahta või mõnikord ka osata oma laste eest vastutada. Seost vanemate kontrolli ja puudumiste vahel on oma uurimuses välja toonud nii Toming (2010) kui Adamson (2010). Analüüsist ilmnasid seosed ka vanemate huvi tundmise osas laste õppetöösse. Kui lapsed puuduvad haiguse tõttu, siis suheldakse rohkem õpetajatega. Samuti väheneb lastel puudumine sisse magamise ja mitte viitsimise pärast, kui ema on teiste lastega kodus, järelikult on tal rohkem aega jälgida laste kooli minekut. Puudumisi on vähem ka siis, kui ema või isa on pensionär, mis võib olla seotud sellega, et vanematel on sellisel juhul rohkem aega lapsi kontrollida.

Kui eelnevates uurimustes (Adamson, 2010) on leitud seost puudumiste ja erinevate koduste õppimistingimuste vahel, siis antud uurimistöö seda ei kinnitanud, millest võib oletada, et lapsed leiavad võimalusi õppimiseks ka siis, kui kodus on kitsad olud või neil ei ole päris oma privaatset õppimiskohta. Neid tulemusi oleks kindlasti mõjutanud suurem vastanute arv.

Uurimusest ei ilmnenud statistiliselt olulisi seoseid puudumiste sageduse ning kodu ja kooli vahelise kaugusega. Koolist kaugemal asuv elukoht ei takista koolis käimist, väga harva esineb puudumisi sel juhul, kui on kodust ja perest sõltumatud raskendatud olud (nt ilmastikust tingitud põhjused). Puudumisi võib ette tulla haiguse tõttu, kui laps peab liikuma kooli jalgrattaga. Siin on seos ilmastikuoludega, sest vihmase ja tuulise ilmaga jalgrattaga kooli sõites on võimalus, et laps külmetub. Kui laps puudub nn külmapühade pärast, siis sellega võivad vanemad põhjendada ka lihtsalt viitsimatust kooli tulla, sest kooli poolt ei ole võimalik kontrollida, kas tegelikult temperatuur oli ikka puudumise põhjendamiseks piisavalt madal. Ka siin võib järeldada, et vanemad suudavad tagada laste kooli saamise sõltumata nende kodu ja kooli omavahelisest kaugusest. Selline põhjus on probleemiks rohkem majanduslikult raskemates oludes olevate riikide puhul, mida on uurimuses välja toonud Oruko, et al, (2015).

Antud töö tulemuste põhjal ei ole uuritava piirkonna jaoks vajalik planeerida sekkumisi, kuna ei ilmnenud olulisi koolikohustust takistavaid probleeme. Kuid peab siiski mainima, et tegu on vanematepoolsete hinnangutega ja ei saa kindel olla vastuste usaldusväärsuses. Kuid tähelepanu tuleks pöörata nendele õpilastele, kelle emad viibivad töö tõttu pikemalt kodust eemal, sest siin ilmneseid statistilised seosed puudumistega. Kohaliku omavalitsuse tasandil info jagamine perede probleemide olemuse kohta oleks selle uurimuse lisaväärtus.

Käesoleva uurimistöö puhul tuleb piirangutena märkida vähest vastanute arvu ja anonüümsust. Samuti saab välja tuua, et ei võrreldud vormistatud puudumisi tegelike puudumistega, mis võiks olla järgnevate uuringute aluseks. Kriitiliselt tuleks üle vaadata ankeedi küsimused.

Kokkuvõte

Antud magistritöö teemaks on „Põhikooli III astmes õppivate laste koolist puudumisi mõjutavad erinevad tegurid vanemate hinnangute põhjal.“

Käesoleva uurimuse eesmärgiks on välja selgitada vanemate hinnangute põhjal põhikooli III astmes õppivate laste koolist puudumise sageduse seosed pere õppimistingimustega ning kodu ja kooli vahelise kaugusega. Uurimus viidi läbi kvantitatiivse uurimismeetodiga.

Uurimisinstrumendina kasutati poolstruktureeritud ankeeti lastevanematele. Uurimus viidi läbi ajavahemikus jaanuar – märts 2016. Korrekselt täidetud ankeedid tagastas 345-st vanemast 162.

Uurimiseesmärgi saavutamiseks on püstitatud uurimisküsimus, millised on perede võimalused õpilaste õpingute toetamiseks. Uurimuse käigus leiti, et perede võimalused on õpilaste õpingute toetamiseks head.

Uurimistöö analüüsi käigus jõuti järgmiste järeldusteni:

1. Vanemate tööga hõivatus on osaliselt seoses laste puudumiste sagedusega. Vanemate töö käimine muudab ka lapsed kohusetundlikumaks koolis käimise osas. Tõenäoliselt kontrollivad töö käivad vanemad rohkem lapsi või viivad tööle minnes lapsed kooli. Kui vanemad tunnevad laste koolikohustuse täitmise vastu huvi, on ka lastel puudumisi vähem. Kuid oluline on, et kodust töö tõttu pikemalt eemal viibiva ema puhul esineb lastel puudumisi, sest lapsed ei viitsi kooli minna, mille põhjal võib arvata, et emad kontrollivad kodus olles rohkem laste koolis käimist.
2. Pere erinevad õppimiseks vajalikud võimalused ja koolist kaugemal elamine ei ole seotud puudumiste sagedusega. Kuid laste puudumisi võivad mõjutada ilmastikuolud, mis põhjustavad puudumisi haiguse tõttu.

Märksõnad: koolikohustus, koolist puudumine.

Abstract

„Factors influencing absence from school among the third level basic school pupils based on parent's opinions.“

The aim of the current master's thesis was to find out home learning conditions and school distance related factors influencing absence from school among the third level basic school pupils based on parents' responses. The research was conducted using quantitative research methods. A semi-structured questionnaire was used as a research tool. The research was carried out during the period of January till March 2016. Out of 345 questionnaires 162 were received accurately filled by parents. The research question was as follows: what resources do families have to support the pupil's studies. Parents' being occupied with work is partly related to children being absent from school. Probably parents going to work either check on children's school attendance or they take their children to school while going to work.

The result of the research were:

1. Parents being occupied with work is partly related to children being absent from school.

Parents going to work makes children more dutiful about going to school. It is possible that parents going to work make sure their child goes to school, or maybe the parents take their child to school while going to work. When parents are interested in their child's school attendance, there is less absence. Yet, it is important to notice that if the mother stays away from home due to work for longer time, the child is absent more often, because the children do not bother to go to school, we can conclude that mothers being at home check more on their children's school attendance more.

2. Different family resources for studying and longer distance from school is not related to the frequency of absence. Children being absent from work might be related to the weather conditions, being absent due to falling ill.

Keywords: school attendance, school absence

Tänu sõnad

Käesolevaga tänan doktorante Karmen Kalki ja Ülle Säälikut ning kõiki lapsevanemaid, kes olid nõus panustama minu lõputöösse ankeedi täitmisega, väga suured tänu sõnad kuuluvad ka kolleegidele ja perele toetamise ja kannatlikkuse eest.

Autorsuse kinnitamine

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Kasutatud kirjandus

- Aavik, A. (2001). Osakem mõista õpilase käitumist. *Haridus*, 2, 2001, 36-39.
- Adamson, M. (2010). Koolikohustuse mittetäitmine kui sotsiaalne probleem Põlva linna üldhariduskoolide näitel. Tartu Ülikooli magistritöö. Külastatud aadressil: <http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/15879/Adamson.pdf>.
- Azzam, M. A. (2007). Why Students Drop Out. *Educational Leadership*, 64, 7.
- Burchinal, M., Roberts, J. E., Zeisel, S. A., Hennon, E. A., Hooper, S. (2006). Social risk and protective of the child, child rearing and child care factors in early elementary school years. *Parenting: Science and Practice*.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development : Experiments by Nature and Design*. Harward University Press, Cambridge, MA.
- Christenson, S. L.; Thurlow, M. L. (2004). School dropouts: Prevention considerations, interventions, and challenges. *Current Directions in Psychological Science*, 13,1.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. *Psychometrika*, 16, 297-334.
- Edovald, T. (2002). Kuidas teha haridus lastele kättesaadavaks. *Sotsiaaltöö* , 3, 41-42.
- Eesti elukestva õppe strateegia (s.a.). Külastatud aadressil: <https://www.hm.ee/et/elukestva-oppe-strateegia-2020>.
- Eesti Vabariigi põhiseadus (1992). Külastatud aadressil: <https://www.riigiteataja.ee/akt/633949>.
- Fortin, L., Marcotte, D., Potvin, P., Royer, E. & Joly, J. (2006). Typology of Students at Risk of Dropping Out of School: Description by Personal, Family, and School Factors. *European Journal of Psychology of Education*, 21, (4), 363-383.
- Goldstein, S., Mather, N. (1998). *Overcoming Underachieving: An Action Guide to Helping Your Child Success in School*. New York: John Wiley & Sons, INC.
- Gutman, L. M., Sameroff ,A. J., Cole, R. (2003). Academic growth curve trajectories from the first class of 12 class: Effects of multiple risk factors and social factors in preschool children. *Developmental Psychology*.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2005). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.
- Huffman, L.C., Mehlinger, S.L., Winders, A.S. (2000). Off a good start: The study of risk factors for school problems, and selected federal policies affecting children's social and emotional development and readiness for school. The University of North Carolina,

- FPG Child Development Center in Chapel Hill, NC: Risk Factors of the academic and behavioral problems at the start of school.
- Kadakas, M. (2005). Humanitaarainete õpetajad õpiedutuse põhjustest ja nende vältimise võimalustest. Kogumikus I. Kraav (toim) *Õpiedutuse tekkepõhjused põhikoolis õpilaste, õpetajate ja lapsevanemate arvamuste põhjal*. Eesti vabariigi Haridus-ja Teadusministeerium, Ühiskondlik Pedagoogika Uurimise instituut.
- Knesting, K. (2008). Students at Risk for School Dropout: Supporting Their Persistence. *Preventing School Failure*, 52, (4), 3-10.
- Kohustuslik kooliharidus Euroopa teistes riikides (2009). Riigikogu kantselei õigus- ja analüüsiosakond.
- Koolikohustus (s.a.). Külastatud aadressil: https://www.eesti.ee/est/haridus_teadus/uldharidus/koolikohustus
- Koolikohustuse mittetäitmine ja selle põhjused (2007). Külastatud aadressil: <http://valgamaalane.postimees.ee/2220491/koolikohustuse-mittetaitmine-ning-selle-pohjused>.
- Koolikohustuse täitmine ja selle tagamise tulemuslikkus (2007). Riigikontrolli aruanne Riigikogule. Külastatud aadressil: <http://www.andmemasin.eu/reports/failid/136-koolikohustuse-taitmise-tagamine-2007.pdf>.
- Kraav, I. (2005). Õpiedutus ja koolist väljalangemine kui sotsiaalse tõrjutuse eeldus ja tagajärg. Kogumikus I. Kraav (toim) *Õpiedutuse tekkepõhjused põhikoolis õpilaste, õpetajate ja lapsevanemate arvamuste põhjal*. Eesti vabariigi Haridus-ja Teadusministeerium, Ühiskondlik Pedagoogika Uurimise instituut.
- Lukk, K. (2008). Structural, functional and social aspects of home-school cooperation : abstract., Institute of Educational Sciences, Tallinn University, Estonia
- Luster, T., McAdoo, H.P. (1994). Factors related to the achievement of African-Americans and the adaptation of the young children. *Child Development*.
- Mäng – lapse arengu alus (s.a.). Külastatud aadressil: <http://www.perekool.ee/artiklid/mang-lapse-arengu-alus>.
- Oruko, K., Nyothach, E., Zielinski-Gutierrez, E., Mason, L., Alexander, K., Vulule, J., Laserson, Kayla, F., Phillips-Howard, Penelope, A. (2015). 'He is the one who is providing you with everything so whatever he says is what you do': A Qualitative Study on Factors Affecting Secondary Schoolgirls' Dropout in Rural Western Kenya. *PLoS ONE*, 2015, 10 Issue 12, 1-14.

- Paadimeister, E. & Gann, R. (2001). Probleemkäitumisega õpilaste rehabilitatsiooni võimalused koolis. *Sotsiaaltöö*, 1, 12-13.
- Puudumistõendi annab lapsevanem, mitte arst (2007). *Eesti Ekspress*, 26. aprill, 2007.
- Põhikooli – ja gümnaasiumiseadus (2010). Külastatud aadressil:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13332410>.
- Põld, E. (2013). Koolikohustuse täitmise analüüs ja puudumiste mõjutajad Eesti üldhariduskoolide põhikooli vanema astme näitel. Vaht, R., Jõks, K. (Toim.). *Talveakadeemia 2013, Teaduslikud lühiartiklid, kogumik 11/2013 (128–138)*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Sinisaar, M. (2011). Vaesus ja ebasoodus kasvukeskkond koolikohustuse mittetäitmise põhjusena. Tallinna Pedagoogiline Seminar. Lõputöö. Külastatud aadressil:
http://www.eelk.ee/diakoonia/doc/teated/Vaesus_ja_ebasoodus_kasvukeskkond_koolikohustuse_mittetaitmise_pohjusena.pdf
- Soosaar, K. (2011). Õpilaste ja sotsiaalpedagoogide tõlgendused põhjuseta puudumiste vähendamiseks kasutatavatest sekkumisviisidest. Tartu Ülikooli magistr töö. Külastatud aadressil:
http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/19263/Soosaar_Kristi.pdf
- Sutton, C. (2006). *Helping Families with Troubled Children: A Preventive Approach*. Hoboken, NJ: John Wiley.
- Talts, L. (1998). Perekondlik taust lapse toimetuleku mõjutajana. Kraav, I., Mikk, J. (Toim.). *Kodu ja kool muutuv asjas: artiklite kogumik*. TÜ pedagoogikaoskonna väljaanne nr. 7. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.
- Terry, M. (2008). The Effects that Family Members and Peers Have on Students` Decisions to Drop Out of School. *Educational Research Quarterly*, 31,(3), 25-38.
- Theunissen, M.-J., Bosma, H., Verdonk, P., Feron, F. (2015). Why Wait? Early Determinants of School Dropout in Preventive Pediatric Primary Care. *PLoS ONE*. 2015/10/11, 10 Issue 10, 1-22.
- Tiko, A., Rannala, I.-E., Kallavus, T. (2007). Koolikohustuse mittetäitmine- probleem ja väljakutse. *Haridus õiguse ja kohustusena (9–20)*. Tallinn: Eesti Koostöö Koda.
- Toming, H. (2011). Koolist väljalangemine ja selle vältimise võimalused erikooli õpilaste hinnangul. Tartu Ülikooli magistr töö. Külastatud aadressil:
http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/19012/Toming_Helen.pdf.

Tulva, T., Viiralt, I. (2001). Võrgustikutöö võimalusi laste-ja pereprobleemide lahendamisel. Kogumikus T. Tulva (toim.), *Laps ja pere tänases Eestis*. Tallinn TPÜ.

Vincent, C. (1996). Parent Empowerment? Collective Action and Inaction in Education. – The Annual Meeting of the American Educational Research Assosiation. USA: New York.

Wang,H., Yang, C., He, F., Shi, Y., Qu, Q., Rozelle, S., Chu, J. (2015). Mental healt and dropout behavior: A kross-sectional studyof juunior high students in northwest rural China. *International Journal of Educational Development*, Mar 2015, 41, 1-12.

Winding, T. N., Andersen, J. H. (2015). Socioeconomic differences in school dropout among young adults: the role of social relations. *BMC Public Health*. 10/15/2015, 15, 1-11.

Õunapuu, L. (2014). Kvantitatiivne ja kvalitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes. Tartu Ülikool.

Lisad

Lisa 1

Ankeet lastevanematele

Lugupeetud vastaja!

Kirjutan ülikooli lõputööd magistriõppes ja uurin põhikooli vanema astme (7.- 9. klass) õpilaste koolist puudumisi mõjutavaid erinevaid tegureid.

Palun vastake allolevale ankeedile. Kui Te mingil põhjusel ei soovi vastata, tagastage palun täitmata ankeet.

Kui teie peres on rohkem kui üks põhikooli vanemas astmes õppiv laps, siis palun täitke iga lapse kohta eraldi ankeet.

Ankeedi täitmine on anonüümne ja vastuseid kasutatakse ainult antud magistritöö raames.

Ette tänades!

Heidi Aruväli

ANKEET

1. Teie peres on põhikooli vanemas astmes õppiv (Tõmmake sobivale vastusele ring ümber)

- poeg
- tütar

2. Mis klassis ta õpib? (Tõmmake sobivale vastusele ring ümber).

- 7.klass

- 8.klass
- 9.klass

3.Tunnete Te huvi oma lapse koolikohustuse täitmise vastu? Kui JAH, siis kuidas / milles see väljendub?

.....

.....

.....

.....

.....

4. Millistel põhjustel Teie laps koolist puudub? Märkige põhjuse juurde , kas seda juhtub sagedamini kui 1 x nädalas, 1 x nädalas ,sagedamini kui 1 x kuus, 1 x kuus , sagedamini kui 1 x veerandis, 1 x veerandi jooksul. Muud võimalikud puudumise põhjused ja sagedus kirjutage punktiirile.

Haige

Magab sisse

Ei viitsi kooli minna

Läheb küll hommikul kodust ära, kuid lihtsalt hulgub

Puudub muul põhjusel:

.....

.....

.....

.....

.....

Küsimustele 5 -7 vastake nii EMA kui ISA puhul siis, kui vanem osaleb lapse kasvatamisel.

5. Milline on Teie haridus?

EMA

Algharidus

Põhiharidus

Keskharidus

Keskeriharidus

Kõrgharidus – rakenduskõrgharidus

bakalaureus

magister

ISA

Algharidus

Põhiharidus

Keskharidus

Keskeriharidus

Kõrgharidus - rakenduskõrgharidus

bakalaureus

magister

6. Kas Te töötate?

EMA   JAH / EI

ISA   JAH / EI

7. Kas Te viibite töökohustuste tõttu pikemalt kodust eemal? (nt töötamine välismaal)

EMA   JAH / EI

ISA   JAH / EI

8. Kui Te ei tööta, siis mis on selle põhjuseks? (nii ema kui isa)

.....

.....

.....

9. Millised on Teie poolt lapsele loodud õppimistingimused kodus? (Tõmmake joon sobivatele vastustele alla). Muu variant kirjutage punktiirile.

Laps jagab tuba pere teiste lastega

Lapsel on oma tuba, kus on ka kirjutuslaud

Lapsel on oma kirjutuslaud, kuid see asub elutoas

Laps kasutab õppimiseks köögilauda

Lapsel on oma arvuti

Laps saab kasutada arvutit, mida kasutavad ka teised

Õpikud ja muud õppevahendid on lapse laua juures

Õpikud ja muud õppevahendid on koos teiste raamatutega

Kodus on interneti püsiühendus

Laps saab internetti kasutada internetipulgaga

Lapsel on internetiühendusega nutitelefon

.....

.....

.....

.....

.....
.....

10. Kui kaugel asub Teie elukoht koolist? (meetrites, kilomeetrites)

.....

11. Kuidas Teie laps igapäevaselt liigub marsruudil kodu- kool? (Tõmmake sobivale vastusele joon alla). Muu variandi puhul täpsustage.

Jalgsi

Bussiga

Vanemate transport

Muu.....

12. Kas Teie hinnangul on laps puudunud koolist ka seetõttu, et mingil põhjusel on raskendatud kooli saamine?

JAH / EI

Kui jah, märkige palun puudumise põhjused. Muu variandi puhul täpsustage.

Halvad ilmaolud (kui laps liigub jalgsi)

Halvad teeolud (kui laps liigub mingi transpordivahendiga)

Bussi mittesõitmine

Probleemid vanemate transpordiga

Muu.....

Aitäh kulutatud aja ja vastuste eest!

Lisa 2

Tabel 1. Vanemate hariduse ja laste puudumiste sageduse vahelised seosed

tunnus	haige	ei viitsi kooli minna	magab sisse	käib võistlustel	arsti juures käimine
ema haridus	,024	,016	,062	-,013	-,046
isa haridus	-,033	,055	-,015	-,044	-,100

Tabel 2. Koduste tingimuste ja laste puudumiste sageduse vahelised seosed

tunnus	haige	magab sisse	ei viitsi kooli minna	käib võistlustel	arsti juures käimine
laps jagab tuba teiste lastega	-,046	,034	-,037	-,060	-,029
lapsel on oma tuba, kus on ka kirjutuslaud	,074	,020	-,047	,052	,021
lapsel on oma laud, kuid see asub elutoas	-,041	-,082	-,062	- ,069	,103
laps kasutab õppimiseks köögilauda	-,050	-,047	-,036	-,040	-,047

lapsel on oma arvuti	-,026	-,070	,019	-,025	-,015
laps saab kasutada oma arvutit, mida kasutavad ka teised pereliikmed	,060	,038	,023	-,002	,037
õpikud ja muud õppevahendid on lapse laua juures	,063	,003	-,031	-,016	,094
õpikud ja muud õppevahendid on koos teiste raamatutega	-,028	-,047	-,036	-,040	,096
kodus on interneti püsiühendus	,009	-,135	-,066	,029	,066
laps saab internetti kasutada internetipulgaga	,142	,118	,010	-,001	-,108
lapsel on internetiühendusega nutitelefon	-,075	-,076	,122	-,009	,040

Tabel 3. Kodu ja kooli omavahelise kauguse esinemissagedus

tunnus	sagedus	%
kilomeetrites		
,1	5	3,1

,2	3	1,9
,3	3	1,9
,4	1	,6
,5	11	6,8
,6	1	,6
,7	3	1,9
1,0	13	8,0
1,3	1	,6
1,5	8	4,9
1,7	1	,6
2,0	5	3,1
2,5	2	1,2
3,0	7	4,3
4,0	2	1,2
4,2	1	,6
4,5	2	1,2
5,0	9	5,6
6,0	8	4,9
7,0	11	6,8
8,0	14	8,6
9,0	7	4,3

11,0	1	9,3
12,0	2	,6
13,0	1	1,2
14,0	3	1,9
15,0	8	4,9
16,0	2	1,2
17,0	3	1,9
20,0	3	1,9
35,0	3	1,9
38,0	2	1,2
50,0	1	,6

Tabel 4. Kodu ja kooli omavahelise kauguse ja puudumiste sageduse seosed

Tunnus	haige	magab sisse	ei viitsi kooli minna	käib võistlustel	arsti juures käimine
kodu kaugus koolist	-,018	-,034	-,009	-,001	-,046

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina

_Heidi Aruväli

(autori nimi)

(sünnikuupäev: 15.02 1970)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Põhikooli III astmes õppivate laste koolist puudumist
mõjutavad tegurid vanemate hinnangute põhjal,
(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on

Jüri Ginter,

(juhendaja nimi)

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus 19. mai 2016 (kuupäev)